

12.7 Ordinasjon av kvinner

[Ordinasjon av kvinner.](#)

En utredning til Synoden 2002 – 2005 om
Ordinasjon av kvinner
til tjeneste i Den Evangelisk Lutherske Frikirke

INNHOOLD

1	Innledning	3
1.1	Utvalg.....	3
1.2	Utredningens struktur og innhold.....	3
1.3	Avgrensninger i komiteens arbeid	4
1.4	En vanskelig avveining.....	4
2	Komiteens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger	5
2.1	Innledning	5
2.2	Sammenfatning	5
2.2.1	Skrift og bekjennelse	5
2.2.2	Embetssyn	5
2.2.3	Noen hovedtemaer.....	5
2.2.4	Økumenikk	7
2.2.5	Eventuelle kjøreregler i Frikirken	7
3	Forholdet til skrift og bekjennelse	8
4	Om ulike embetssyn.....	10
4.1	Innledning	10
4.2	Et personalt embetssyn.....	10
4.3	Et funksjonalt embetssyn	10
4.4	Et personalt-funksjonalt embetssyn.....	10
5	Noen hovedtemaer.....	11
5.1	Forholdet mellom nådegaver og embete	11
5.1.1	Kort presentasjon av temaet.....	11
5.1.2	Aktuelle tekster.....	11
5.1.3	Historisk kontekst	11
5.1.4	Det kirkelige embete i et bibelteologisk perspektiv	11
5.1.5	Litt om anvendelser i vår debatt	13
5.2	Det sømmelige – og hensynet til dem som står utenfor	15
5.2.1	Presentasjon av temaet.....	15
5.2.2	Aktuelle tekster.....	15
5.2.3	Argumenter som brukes for at disse formaningene kan være situasjonsbestemt	15
5.2.4	Argumenter som brukes for at disse formaningene ikke er situasjonsbestemt.....	16
5.2.5	Situasjonsbetinget eller varig?.....	16
5.3	Tale- og læreforbud for kvinner?	18
5.3.1	Kort presentasjon av tema	18
5.3.2	Historisk kontekst	18

5.3.3	Momenter til forståelse av 1 Kor 14	18
5.3.4	Momenter til forståelse av 1 Tim 2.....	20
5.3.5	Anvendelser av tale- og læreforbuds-tekstene	21
5.3.6	Skiller disse tekstene mellom funksjon og embete?	22
5.4	Hodefunksjon og underordning, likeverd og likestilling	23
5.4.1	Kvinner omkring Jesus og i urkirken.....	23
5.4.2	Aktuelle tekster.....	23
5.4.3	Historisk kontekst	24
5.4.4	Hodefunksjon	24
5.4.5	Underordning	24
5.4.6	Likeverd og likestilling	26
6	Økumeniske aspekter.....	27
6.1	Kirkelige samarbeidsorganer i Norge	27
6.2	Våre utenlandske samarbeidskirker	27
6.3	De største internasjonale kirkefamilier.....	27
6.4	Noen andre norske kirker	28
6.5	De lutherske organisasjonene	29
6.6	Relevante vedtak i Frikirken	29
6.7	Oppsummering.....	29
7	Forslag til ”kjøreregler” ved eventuell åpning for ordinasjon av kvinner.....	30
8	Skriftsteder	32

1 Innledning

På Synodemøtet i Arendal sommeren 2002 ble det i sak 10 - Om ordinasjon - fattet følgende vedtak:

1. Synoden ber synodestyret om å sette ned et utvalg som skal utrede saken fram mot første gangs behandling som skjer på ekstraordinært synodemøte 2003/2004.
2. Utvalget skal utrede spørsmålet om ordinasjon av kvinner i Frikirken og redegjøre for de problemstillingene dette spørsmålet reiser i forhold til embets- og ordinasjonssyn, hodefunksjonen og økumeniske aspekter. Det skal også skissere mulige kjøreregler for vårt kirkesamfunn gitt en situasjon der det er åpnet for ordinasjon av kvinner. Utvalget skal være ferdig med sitt arbeid innen sommeren 2003 for behandling på menighetsmøter i forkant av det ekstraordinære møtet. Arbeidet skal publiseres i en form som er egnet som grunnlag for en bred debatt i kirkesamfunnet om disse spørsmålene.
3. Utvalget skal bestå av personer med ulikt ståsted i spørsmålet om ordinasjon, av ordinerte og ikke-ordinerte og av kvinner og menn.
4. Synoderådet avgir sin uttalelse før menighetsbehandlingen. Synoden aksepterer synoderådets forpliktelse om at dette ikke skal hindre første gangs behandling.
5. Ved et flertall på ekstraordinært møte forutsettes annengangsbehandling på Synoden 2005.

Denne utredningen foreligger som konsekvens av ovenstående vedtak.

1.1 Utvalg

Utvalget har bestått av følgende personer:

Aud Angell, Ragnar Moe (leder), Leif Erik Nilsen, Terje Solberg (sekretær), Trine H. Syvertsen, Helge Utaker, Unni Westli og Arnfinn Østerberg

1.2 Utredningens struktur og innhold

Utredningen er strukturert på følgende måte:

I kapittel 2 gis det først en oppsummering av komiteens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger, basert på kapitlene 3-5.

Kapitlene 3 og 4 er å betrakte som bakgrunnsstoff for den tematiske utredningen i kapittel 5. I kapittel 3 understrekes og begrunnes at Skriften (Bibelen) og vår kirkes bekjennelse er, og må være, basis for arbeidet med spørsmålet om ordinasjon av kvinner. I kapittel 4 redegjøres det for hvordan ulike syn på hyrdeembetet i stor grad legger premisser for problemstillingen og debatten.

Kapittel 5 er denne utredningens hovedkapittel. Her tar vi for oss de 4 hovedtemaene som har preget vår frikirkelige debatt, og som antas å være de mest sentrale stridsspørsmålene:

- Forholdet mellom nådegaver og embete
- Det sømmelige – og hensynet til dem som står utenfor
- Tale- og læreforbud for kvinner?
- Hodefunksjon og underordning, likeverd og likestilling

Kapittel 6 behandler økumeniske aspekter, og gir en beskrivelse av antatte økumeniske konsekvenser dersom Frikirken beslutter å åpne for ordinasjon av kvinner.

I kapittel 7 gis forslag til praktiske "kjøreregler" for kirkesamfunn og menigheter, dersom det åpnes for å ordinere kvinner til tjeneste i Frikirken. Vi har presisert at komiteens konklusjoner og anbefalinger er basert på kapitlene 3-5, da vi mener det er viktig at konklusjonene (og for den saks skyld også fremtidige synodevedtak) ikke er basert på de praktiske utfordringene (jfr. kap 6) Frikirken vil stå overfor dersom det åpnes for ordinasjon av kvinner.

Normalt er det kun gitt henvisninger til aktuelle skriftsteder. Kun i de avsnittene hvor skriftsteder blir behandlet mer inngående (eksegetisk), har vi valgt å gjengi skriftstedene i selve utredningen. På utredningens siste side (kapittel 8) har vi laget en kryssreferanse til de omtalte skriftsteder i utredningen.

1.3 Avgrensninger i komiteens arbeid

Komiteen har forstått mandatet fra synoden slik at utredningen primært skal dreie seg om aspekter knyttet til eventuell åpning for ordinasjon av kvinner. Dette innebærer at utredningen ikke har gått i dybden på en del temaer som berøres i utredningen. Disse temaene dreier seg i høy grad om ordinasjons- og kirkeforståelse, men etter komiteens mening ikke spesifikt til spørsmålet om ordinasjon av kvinner. I ulike avsnitt er slike temaer berørt, eksempelvis embetsforståelse generelt, tilsynsembetets innhold og funksjoner (ikke minst i økumenisk perspektiv), treenighetslæren som tolkningsnøkkel for det kirkelige embete (særlig i forbindelse med "hodefunksjon"), ordinasjon/innsettelse til ulike kirkelige tjenester (diakoner, eldste, lærere, prester og tilsynsmenn) med mer. Når disse temaer bare er berørt, men ikke drøftet grundigere, vil antagelig noen oppleve det som en svakhet ved utredningen. Komiteen oppfatter imidlertid disse temaene mer knyttet til en generell forståelse av det kirkelige embetet enn spørsmål knyttet spesielt til forholdet mellom kjønn og ordinasjon, og har derfor valgt å avgrense sitt arbeid i forhold til slike spørsmål.

Komiteen har ikke foreslått konkrete, alternative vedtak for synoden i denne saken, men lagt som premis at det foreligger et konkret forslag til endringer i Den Evangelisk Lutherske Frikirkes forfatning som, dersom de vedtas, vil åpne for at menigheter som ønsker det, vil kunne ordinere kvinner til tjeneste som pastor/eldste, slik disse tjenester beskrives i gjeldende bestemmelser i Frikirken. I følge synodens mandat skal utredningen danne grunnlag "for en bred debatt i kirkesamfunnet om disse spørsmålene". Det er etter komiteens mening denne behandlingen som bør ligge til grunn for konkrete forslag til vedtak.

Komiteen har lagt vekt på å gi en beskrivende fremstilling av saksområdet "som er egnet som grunnlag for en bred debatt". Det er således gjengitt en rekke synspunkter i utredningen som ikke nødvendigvis er uttrykk for komiteens oppfatninger (verken komiteen som helhet eller enkeltvis). Komiteen har også valgt å ikke eksplisitt evaluere synspunkter og argumenter. Det betyr selvsagt ikke at vi betrakter alle argumenter og synspunkter som fremkommer i utredningen som likeverdige eller like tungtveiende, men er gjort fordi vi ikke har ønsket å forskuttere eller legge føringer på debatten fram til synodens behandling. Vår intensjon har vært å lage et grunnlag for en slik debatt, og ikke gjennomføre den i selve utredningen. Samtidig har vi ønsket å strukturere utredningen på en sann måte at den viser sammenhengene mellom argumenter og konklusjoner.

1.4 En vanskelig avveining

På den ene side står vi overfor et svært omfattende tema.

På den annen side skal denne utredningen ivareta synodens ønske om at *Arbeidet skal publiseres i en form som er egnet som grunnlag for en bred debatt i kirkesamfunnet*.

Det er ikke enkelt å skulle redegjøre for et så stort og komplekst saksområde, på et begrenset antall sider. Vi har derfor hele tiden stått overfor en avveining mellom to hensyn; hensynet til teologisk og tematisk grundighet, og hensynet til at utredningen ikke skal være for omfattende, og at den skal være lesbar og tilgjengelig også for de av oss som ikke er teologer eller fagspesialister.

Vi håper den foreliggende utredningen i noen grad ivaretar begge disse hensyn.

Oslo, mai 2003
Utredningskomiteen

2 Komiteens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger

2.1 Innledning

Komiteen har i arbeidet lagt vekt på det mandat som beskrives i vedtaket fra Synoden 2002, pkt. 2, der det innledningsvis heter: "Utvalget skal utrede spørsmålet om ordinasjon av kvinner i Frikirken og redegjøre for de problemstillingene dette spørsmålet reiser i forhold til embets- og ordinasjonssyn, hodefunksjonen og økumeniske aspekter."

De avsnittene som har karakter av bakgrunnsstoff (kapitlene 3 og 4), gir uttrykk for hele komiteens syn, og også avsnittet om økumeniske aspekter (kapittel 6) står som en samlet framstilling fra komiteen. Dette gjelder også kapittel 5, men dette kapitlet framstiller likevel en del av de områder der komitemedlemmene ikke kommer til de samme konklusjoner.

Det er ingen enkel oppgave å sammenfatte begrunnelsene for de to hovedsyn i denne saken. Både hos dem som vil hevde at ordinasjon er forbeholdt menn og blant dem som mener at også kvinner kan gå inn i ordinert tjeneste, finnes en stor variasjon i argumentasjon og begrunnelser. En sammenfatning vil derfor både stå i fare for å forenkle et komplisert saksområde, og for ikke å gi en framstilling som deles av alle som kommer fram til samme konklusjon. Den sammenfatning som gis må derfor leses i lys av det som er sagt i kapittel fem, og i lys av andre fremstillinger om temaet, og må ikke forstås som en samlet framstilling av alle begrunnelser som kan gis for de to hovedsynene. Enkelte synspunkter er kort omtalt fordi de har vært framme i debatten i vår kirke, uten at de ellers er mye anvendt i argumentasjon og drøftinger.

2.2 Sammenfatning

2.2.1 Skrift og bekjennelse

En samlet komité holder fast ved at skrift og bekjennelse må legges til grunn for en vurdering av de argumenter som brukes i debatten om ordinasjon av kvinner. Dette innebærer også en anerkjennelse av at man på bakgrunn av det samme skriftsyn, kan konkludere forskjellig.

2.2.2 Embetssyn

Komiteen er videre samlet i at ulike embetssyn, som kort er beskrevet i kapittel fire, vil gi viktige føringer i debatten.

2.2.3 Noen hovedtemaer

Komiteen er delt i de konklusjoner som trekkes for ordinasjonsspørsmålet på bakgrunn av de momenter som er nevnt i kapittel fem, samt andre argumenter som er relevante for debatten.

De som vil beholde dagens praksis, at ordinasjon i Frikirken fortsatt skal forbeholdes menn, vil blant annet hevde:

- De tekster som omhandler nådegaver, viser at Gud gir sine nådegaver uavhengig av kjønn. Samtidig ser vi at hyrde- og læreembetet er forbeholdt skikkede menn. Dette underbygges av at det de steder der det tales om en spesiell innvielseshandling med håndspåleggelse og bønn (ordinasjon), er tale om innvielse av menn.
- Uttrykket "Herrens bud" i 1 Kor 14 viser at den praksis som her beskrives finnes i alle menigheter basert på en overlevering med autoritet i Herren Jesus Kristus selv.
- Tekstene om tale- og læreforbud viser en bindende struktur i ansvaret for forkynnelsen og læren som tilsier at dette ansvaret skal ligge hos mannen.
- Ulike funksjoner for mann og kvinne begrunnes noen steder i NT med sømmelighet. Det er da viktig å fremholde at det som i NT avgjør om noe er sømmelig eller usømmelig,

ærerikt eller skammelig, ikke er samfunnets normer, men Gud. Det usømmelige er det som bryter med Guds vilje.

- De tekster som omhandler underordning viser generelle strukturer (skaperordninger) som også vil innebære at til hyrde- og læreembetet i menigheten etter apostolisk mønster, er det bare menn som kalles.
- Selv om de første oppstandelsesvitner er kvinner, utpeker Jesus bare menn til aposteltjeneste. Dette videreføres av apostlene i de tekster som omhandler ordinasjon, og det er denne tjeneste som presiseres i Augustana 5. Det vises også til at selv om Paulus beskriver mange kvinner i tjeneste for evangeliet, har vi ingen vitnesbyrd om at disse hadde hyrde- og læreembetet, innsatt ved bønn og håndspåleggelse.
- Relasjonen mann – kvinne avspeiler den enhet og den ulikhet som finnes i treenigheten. Spørsmålet om mannlighet og kvinnelighet bør derfor forstås i lys av treenighetslæren, som innebærer likhet i vesen, men ulikhet i funksjoner.

Selv om det kan være ulike vektlegginger av de ulike momenter, vil en samlet vurdering av de funksjoner som omtales, gi som en naturlig konsekvens at til det kirkelige embetet, slik det er forstått i vår tradisjon, kan bare menn ordineres. Dette underbygges av at de utsagn det henvises til, særlig om underordning, har karakter av ordninger nedlagt i skapelsen.

De som vil åpne for at menigheter som ønsker dette, gis anledning til å kalle kvinner til tjenester som innebærer ordinasjon, vil blant annet hevde:

- Tekstene om nådegaver og embete har som hovedsikte at alle gaver og tjenester har det mål at menigheten skal oppbygges, og at de viser de ulike tjenesters gjensidige avhengighet av hverandre. Når det er tale om kjønn i disse tekstene, må dette forstås i lys av tekstenes primære formål. Ordinasjonstekstene omtaler primært faktiske hendelser der det er tale om menn, og gir ikke varige implikasjoner i forhold til kirkens senere praksis.
- Teksten i 1 Kor 14 synes ikke å omhandle kvinnelige pastorer/eldste. Oppsummeringen i slutten av kapittelet indikerer at det dreier seg om profetiens og tungetalens plass i menigheten, begrunnet ut fra orden og sømmelighet. En direkte slutning fra "skal kvinnene tie i menighetssamlingene. Det er ikke tillatt for dem å tale" til "en kvinne kan ikke være pastor eller eldste", synes svært problematisk, uten at det også får langt mer vidtrekkende konsekvenser for kvinners forkynnelse. Det synes derfor mer rimelig å knytte disse utsagnene til tradisjoner i den jødiske synagoge-gudstjenesten, og/eller spesielle problemstillinger knyttet til Korintmenigheten.
- Noe av det samme gjelder 1 Tim 2,11-12, der "å opptre som lærer", eventuelt "å undervise" neppe kan knyttes utelukkende til et kirkelig embete. Om Paulus her nedlegger et totalt "tiepåbud", står dette i strid både med andre Paulustekster og kirkens praksis.
- Når det finnes tekster som gir klare utsagn om kvinners forkynnelse og undervisning, er dette altså apostelens anvisninger inn i konkrete menighetssammenhenger, der kvinner ved utøvelse av disse tjenester vil være til hinder for evangeliets fremme, og anbefalinger om å ikke utøve en praksis som kan være til anstøt. Tekster om eksempelvis taleforbud viser hvordan Paulus aktualiserer det grunnleggende prinsipp at det må tas kulturelle hensyn, slik at kirkens praksis ikke vekker unødvendige anstøt for evangeliet.
- Dette underbygges av begrunnelser som dreier seg om sømmelighet og hensynet til de som står utenfor. Slike begrunnelser antyder situasjonsbestemte råd som ikke har karakter av varige læreformuleringer. Sømmelighetsbegrepet må knyttes opp til hva som kan hindre evangelieforkynnelsen.
- De fleste tekster som omhandler underordning, er tekster til den kristne familie. Selv om disse teksters utsagn om familien forstås noe ulikt, vil tekstene ikke uten videre kunne anvendes i andre strukturer, som samfunn og menighetsliv. Det kan også spørres om ikke Paulus' bruk av begrepet mysterium antyder at disse tekstene primært omhandler mysteriet i Kristi forhold til menigheten.

- Spørsmålet om ordinasjon av kvinner må vurderes i lys av det mål for kirkens arbeid som er uttrykt i misjonsbefalingen.
- Det er et omfattende skriftmateriale som belegger at alle kristne gis nådegaver for å virkeliggjøre kirkens formål. NT beskriver også mange kvinner i tjeneste for evangeliet.
- En ny praksis vil ikke være i strid med kirkens lære gjennom 2000 år, der det finnes svært få uttalelser som har fått karakter av læreavgjørelser, om dette spørsmålet. De utsagn som finnes har mer karakter av å beskrive en faktisk virkelighet enn å begrunne en kirkelig lære. Det vil heller dreie seg om å endre en kirkelig ordning ut fra en vurdering av hvilken praksis som best tjener evangeliet i andre sammenhenger, enn der enkeltutsagn om kvinners tjeneste er formulert.

Samlet sett vil en slik forståelse, kombinert med en forståelse av det øvrige bibelske materiale, blant annet om likhet mellom kjønn, raser og klasser i forhold til frelsen, gi en åpning for at spørsmålet om ordinasjon av kvinner må vurderes i lys av om de i den aktuelle sammenheng vil tjene evangeliet. Kirkens praksis og tradisjon, der både kvinners forkynnelse og prestegjerning åpenbart har vært til velsignelse for menigheter og enkeltpersoner, kan underbygge at kvinners tjeneste, også i det kirkelige embete, vil kunne tjene evangeliet i ulike sosiale og kulturelle sammenhenger.

2.2.4 Økumenikk

Når det gjelder de økumeniske aspekter ved denne saken, kan ikke disse tillegges normerende vekt. Frikirkens praksis må hvile på det bibelske materiale som foreligger, og en tilpasning til andre kirkers praksis vil måtte gi konsekvenser også på andre områder, som for eksempel sakramentforståelse og embetsteologi.

2.2.5 Eventuelle kjøreregler i Frikirken

Komiteen legger på bakgrunn av dette fram forslag til kjøreregler som er beskrevet i kapittel 7, dersom Frikirken skulle endre praksis i ordinasjonsspørsmålet. I tillegg vil komiteen peke på to forhold som ligger utenfor komiteens mandat, men som likevel vil kunne ha betydning i denne saken:

1. Komiteen vil anbefale synodestyret å fremme forslag om en forfatningsendring om kvalifisert flertall ved kall av eldste og pastorer generelt, uavhengig av kjønn. Dette for å unngå situasjoner hvor eldste eller pastorer blir kalt med marginalt flertall i menighetsmøter.
2. Likeledes bør reglement for eldsterådet om enstemmig innstilling ved kall av eldste og pastorer endres. Slik dette nå er formulert, vil én representant i eldsterådet i praksis kunne blokkere for kall av en eldste, som menighet og eldsteråd for øvrig ønsker å kalle.

3 Forholdet til skrift og bekjennelse

Utvalget vil innledningsvis presisere følgende: Argumentasjonen, og de konklusjoner som følger av denne, har sin basis i Frikirkens forfatning, den evangelisk lutherske bekjennelse og det felles skrift- og kirkesyn som er nedfelt og vedtatt av kirkens synode i 1967 og 1968.¹ Dette skrift- og kirkesyn må legges til grunn for, og må være normativt for, vår kirkes arbeid med ordinasjonsspørsmålet.

I Frikirkens kirkesynserklæring leser vi at det er menn som kalles og ordineres til hyrdetjeneste i Frikirken. Det har imidlertid ofte vært reist spørsmålet om dette har en holdbar bibelsk begrunnelse. I menighetene er dette reist med styrke den senere tid. Dette skyldes nok påvirkning både fra den generelle samfunnsutvikling med likestilling mellom kjønnene, og at spørsmålet nå er til utredning i flere av de kirkelige organisasjonene som Frikirken står svært nær.

Hva menes med at Skriften (Bibelen) og bekjennelsen er normative størrelser i en kirke?

a) Dette betyr at i kirken er Bibelen eneste kilde for all rett Kristus-forkynnelse og for kristen tro og livsførsel. Det er bare i Bibelen og ingen andre steder vi får svar på hva sann kristendom er. Bibelen er basis for vår kunnskap på dette felt. Dette betyr at det i kirkens lære og forkynnelse ikke skal trekkes noe fra eller legges noe til det Bibelen sier. Hele det bibelske budskap må forkynnes for at troen ikke skal få en mindre Kristus som troens holdepunkt eller en annen Kristus enn Ham som Bibelen forkynner. Bibelen er og blir den kritiske målestokk for all forkynnelse og lære. Den er altså normen og den har autoritet.

Jesus henviste til Moses, de profetiske skrifter og til den apostoliske forkynnelse som autoritative vitnesbyrd som kirken må forholde seg til (Joh 5,39.47; Luk 10,16). Jesu ord ga apostlene autoritet. Både gjennom evangeliene og i brevlitteraturen er apostlenes forkynnelse av de begivenheter som fant sted i og med Jesus Kristus overlevert til oss. Deres lære og forkynnelse ble altså i den første kirke satt i en særstilling fordi de hadde vært øyenvitner til Jesu liv, død og oppstandelse (Apgj 1,21-22), og fordi de var gitt autoritet av Herren selv. Derfor er Bibelen den eneste – men også den tilstrekkelige - kilden for kirkens lære og forkynnelse.

b) De troendes grunnleggende svar på den apostoliske og profetiske forkynnelsen gis gjennom kirkens bekjennelse. Allerede i Det nye testamente finner vi menighetens svar på apostlenes forkynnelse i form av trosbekjennelser, sprunget ut av kirkens undervisning og liturgi (se f. eks. 1 Kor 8,6 og 1 Kor 15,3ff). Bekjennelsen ble menighetenes grunnleggende svar på at de hadde forstått grunntrekkene i det bibelske budskap om skapelse og forløsning. De oldkirkelige bekjennelsene ble kirkens offisielle utleggelse av apostlenes forkynnelse, og dermed også norm for kirkens forkynnelse. Men bekjennelsene ble ikke bare et svar og bekjennelse til Jesus Kristus. De ble også et nei til vranglære og et vern om kirkens tro (1 Joh 4,1.6). For vår forståelse av ordinasjonsspørsmålet er dette viktig, fordi den lære som vi finner i de nytestamentlige skrifter – sammen med de oldkirkelige bekjennelser - viser oss kirkens svar på den apostoliske forkynnelse om menigheten og nådegavene.

Den oldkirkelige dogmedannelsen skjedde i kirken som bekjennelse og lovprisning av den treenige Gud og hans handlinger i samsvar med Bibelens budskap og som front mot vrang lære. Sannheten er alltid, og vil alltid være, utsatt for forvanskning. De oldkirkelige bekjennelsene holder seg til Skriften alene som kirkens trosgrunnlag. De reformatoriske

¹ ”Bekjennessskrifter, Forfatning og reglement. Særtrykk av Organisasjons- og personalhåndbok for Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Med endringer gjort av Synoden 1999.”, Oslo 1999 (heretter Forfatningen), s. 61ff.

bekjennelsesskriftene har samme sikte. Reformatorene ønsket å vende tilbake til Skriften og til kirkens gamle, universelle tro, ved å ta et oppgjør med en utvikling - bort fra bibelsk kristendom - som hadde funnet sted i kirken.

Som luthersk kirke slutter Frikirken seg i sin forfatning til et skriftsyn som holder fast på Skriften som autoritet og norm. Den gir sin tilslutning til de oldkirkelige bekjennelser og de reformatoriske bekjennelsesskrifter.² Med dette bekjenner Frikirken seg til Konkordieformelens prinsipp om Skriften alene. "De profetiske og apostoliske skrifter i Det gamle og Det nye testamente (Bibelen) er Guds ord, og dette Guds ord er den eneste regel og rettesnor for tro, lære og liv." Slik Frikirken har formulert sin forfatning har den sagt noe meget vesentlig også om sitt forhold til bekjennelsen. Bekjennelsen er ikke bare et aktuelt trosvitnesbyrd som har aktualitet i den grad den stemmer med Skriften, men den er en kirkelig læreavgjørelse med bindende virkning for kirken. Som læreavgjørelse forutsetter bekjennelsen en læremessig enhet i Det nye testamente, slik også Frikirkens skriftsynserklæring sier. Forholdet mellom Skrift og bekjennelse kan derfor sies slik: Bekjennelsen er en avledet autoritet i forhold til Bibelen. Derfor taler vi også om at bekjennelsen er normert på grunnlag av Skriften, mens Bibelen er den normerende norm. Dette betyr at vi som kirke er forpliktet på bekjennelsen, ikke for så vidt eller i den utstrekning den stemmer overens med Bibelen, men fordi den stemmer overens med Bibelen.

Med dette som grunnlag, må det arbeides med ordinasjonsspørsmålet. Det dreier seg da om hvordan det apostoliske vitnesbyrd og den apostoliske autoritet skal forstås og hva den betyr i vår tid. Hva er bindende for kirken i dag når det gjelder de apostoliske formaninger og hvor langt strekker deres autoritet seg? Hva er tids- eller situasjonsbetinget i Skriften i den forstand at det ikke lenger kan sies å ha gyldighet, og hva betyr bekjennelsens formulering om "evangeliets blivende vilje" som man må gi akt på i påbudet?³

Spørsmålet om kvinner i kirkens embete er ikke blant de spørsmål som bekjennelsesskriftene tar opp. Det eneste som kan ha interesse i den forbindelse, er det som sies om slørpåbudet i Den augsburgske bekjennelse, art. XXVIII. Spørsmålet om kvinner som eldste kan altså ikke betegnes som et bekjennelsesspørsmål i den forstand at dette er avgjort i den lutherske kirkes bekjennelse. Kirken vil heller ikke stå og falle på spørsmålet om kvinner som eldste (slik den vil gjøre i for eksempel spørsmålet om rettferdiggjørelsen). Det betyr imidlertid ikke at dette spørsmålet kan kalles et perifert eller uviktig spørsmål. Men det er av de mange spørsmål som må diskuteres i frihet på Guds ords grunn.⁴

² Forfatningen s. 35, § 2.

³ Forfatningen s. 26, Den augsburgske konfesjon art. 28.

⁴ Saksdokumenter til menighetsbehandling, Synoden 1987, s. 8.

4 Om ulike embetssyn

4.1 Innledning

Mye av debatten omkring ordinasjon har ulike embetssyn som premiss, jfr. kapittel 5.1.5. Betegnelsene på ulike embetssyn er teologiske begreper som kan fungere som nyttige redskaper. Komiteen vil understreke at bibeltekster og oldkirkens praksis ikke må forstås med et bestemt embetssyn som forutsetning.

I vår tradisjon skilles det vanligvis mellom et personalt og et funksjonalt embetssyn (med diverse mellomliggende varianter). I en luthersk kirke vil Augustana artikkel V, "Om det kirkelige embete", være vesentlig for forståelsen av embetet. Her heter det: "For at vi skal komme til denne tro, er embetet med å lære evangeliet og meddele sakramentene innsatt." Dette er et felles utgangspunkt, men leder likevel til noe ulike konklusjoner omkring embetet. Vi tror derfor det vil være nyttig å gi en kort beskrivelse av noen hovedsyn på det kirkelige embetet.

4.2 Et personalt embetssyn

Dette synet legger vekt på embetsbærerne, i vår kirke forstander/pastor og eldste, som en gruppe som har mottatt embetsoppdraget fra Kristus som kirkens Herre gjennom apostlene. Gjennom utøvelsen av sitt embete bidrar disse til kirkens vekst. De som innehar embetet er nødvendige for overføringen av disse tjenester ved å selv være de som ordinerer nye mennesker inn i denne tjeneste. Embetet forstås som en forutsetning for menigheten, og de som innehar embetet har fått sine fullmakter personlig overdratt gjennom sin ordinasjon. Dette embetssynet er det mest framtrødende i en "høykirkelig" tradisjon. I forhold til den som ordineres vil det legges stor vekt på de personlige forutsetninger hos embetsinnehaveren, som gjerne hentes fra pastoralbrevene (Paulus' brev til Timoteus og Titus).

4.3 Et funksjonalt embetssyn

Et funksjonalt embetssyn legger hovedvekten på de funksjoner som embetet har ansvar for. Embetet tenkes her som representativt for, og utgått fra, menigheten, der embetsinnehaveren utfører funksjoner som prinsipielt er gitt hele menigheten, "for ordens skyld". Det blir her viktigere å se på hvilke funksjoner menigheten er avhengig av, enn på de kvalifikasjoner som er nødvendige for den som innehar embetet. I forhold til et personalt embetssyn vil tekster som omhandler de gaver som er gitt menigheten/kirken, "nådegavetekstene", ha en større vekt. Dette synet er mest framtrødende i en "lavkirkelig" tradisjon, der det har vært lagt mindre vekt på en særskilt geistlig stand.

4.4 Et personalt-funksjonalt embetssyn

Det synet som synes mest framtrødende i Frikirken, framstår som en kombinasjon av de to nevnte, mer rendyrkede modeller. Den kirkelige embetsbærer vil her gjerne framstå som mottager og formidler av kirkens oppdrag sammen med den øvrige kirke, og handler både på Guds vegne (jfr et personalt syn) og på menighetens vegne (jfr et funksjonalt syn). Det vil i denne modellen være et utstrakt samspill mellom embetet og lekfolket. I dette samspillet er embetsbæreren den som først og fremst har ansvaret for utførelsen av embetsfunksjonene, mens lekfolket (menigheten) likevel har ansvaret for at disse funksjonene utføres rett.

5 Noen hovedtemaer

I dette kapitlet drøftes de fire hovedtemaene som utvalget anser har vært de mest sentrale i diskusjonen om ordinasjon av kvinner i vår kirke. Vi vil her forsøke å trekke fram de mest utbredte og vanlige oppfatninger og tolkninger av aktuelle skriftsteder, og presentere argumenter og standpunkter som har vært toneangivende i vår frikirkelige debatt.

5.1 Forholdet mellom nådegaver og embete

5.1.1 Kort presentasjon av temaet

En rekke tekster i NT omhandler de ulike tjenester i menigheten, og knytter disse til de ulike gaver som er gitt de kristne. Generelt kan det sies at disse tekstene taler om ulike tjenester som må fungere sammen for at hele menigheten skal fungere. I denne utredningen er det ikke rom for en omfattende drøfting av alle disse tekstene. Hovedvekten vil derfor ligge på spørsmålet om det er enkelte tjenester som skiller seg ut fra de andre (kirkelige embeter), og om det kan være snakk om en spesiell innvielseshandling (ordinasjon) og spesielle kvalifikasjoner hos den som skal inneha tjenesten (etiske kvaliteter, kjønn og annet).

5.1.2 Aktuelle tekster

I forhold til tema for dette avsnittet kan en rekke tekster trekkes inn. Mange tekster dreier seg om nådegavene i menighetene, og en del tekster om det som tradisjonelt har vært oppfattet som det kirkelige embete. Enkelte tekster kombinerer også disse saksområdene. Vi vil i det følgende se på noen tekster som har vært mye anvendt i vår aktuelle debatt: 1 Kor 12,4-11; Ef 4,21-24,32; Rom 12,3-8; 1 Tim 2,11-15; Tit 1,6-9.

5.1.3 Historisk kontekst

Det Nye Testamentet gir ingen beskrivelse av en ensartet, kirkelig embetsstruktur, men vi kan finne elementer av en felles praksis i ulike menigheter. Med dette utgangspunktet har embetsstrukturen utviklet seg gjennom kirkens historie, og nye elementer er tillagt embetet, til en viss grad også gjennom de konfesjonelle trosbekjennelser fra reformasjonstida. Alle nytestamentlige tekster må derfor leses med det for øyet.

5.1.4 Det kirkelige embete i et bibelteologisk perspektiv

I vår kirke har ulike utredninger⁵ behandlet aspekter ved det kirkelige embete, også i forbindelse med ordinasjonsspørsmålet. Den bibelteologiske delen fra den siste av disse, fra et utvalg som utredet spørsmålet om eldste på åremål, ble behandlet på Synodemøtet i 2002. Synoden ga sin tilslutning til den prinsipielle delen av denne utredningen, som finnes i saksdokumentene til Synoden 2002.⁶ De prinsipielle standpunkter som kommer til uttrykk her, legges til grunn for vår behandling av dette temaet.

5.1.4.1 Forholdet mellom nådegavene og embetet i NT

Det synes ikke å være en entydig binding mellom nådegaver og embete i NT. Det gis her ulike nådegavelister (1 Kor 12; Ef 4; Rom 12). Nådegavelistene kan ikke anses å være uttømmende. Likevel er det grunn til å bemerke at de fleste gavene som nevnes i listene ikke er knyttet til lederfunksjoner. Det er nevnt noen "ledertitler" som lærer og hyrde. Det er imidlertid ikke klart ut fra disse tekstene om det her er tale om en innsatt ledelse i menighetene, eller om det er tale om tjenester som var i funksjon i menighetene uten at dette var et formelt lederskap. Det fremgår av Apostlenes gjerninger at Paulus innsatte eldste i

⁵ Blant annet "Eldstetjenesten i våre menigheter" til Synoden 1985, "Kvinner i eldstetjenesten" til Synoden 1987 og "Eldstekomiteen" til Synoden 2002. Spørsmålet er også berørt i dokumentet "Styring og tilsyn i kirkesamfunnet" til Synoden 1991.

⁶ Saksdokumenter til Synoden 2002, del 1, saksdokumenter til menighetsbehandling, s. 23-42.

flere av de menighetene han stiftet. Selv om det ikke finnes noen fast utformet ledelsesstruktur i de nytestamentlige menighetene, er det likevel klart at det var eldste i en rekke menigheter. På denne bakgrunn er det verd å merke seg at ingen av listene nevner eldste eller tilsynsmenn som en tjenestegave.

Videre er det i 1 Tim 3,1-7 og Tit 1,6-9 gitt oversikter over hvilke egenskaper en eldste/tilsynsmann skal ha. I listene nevnes at en tilsynsmann skal være ”dyktig til å lære andre” og være i stand til ”å rettledede etter den sunne lære og til å gjendrive påstanden til dem som sier imot.” Begge disse oversiktene har imidlertid sin hovedvekt på etiske kvalifikasjoner hos den person som velges.

Eldste- eller pastortjeneste kan ut fra dette vanskelig defineres som en entydig tjenestegave. Personer med ulike nådegaver kan settes inn i tjenesten. Gud gir sine nådegaver fritt og til den han selv vil (1 Kor 12,11). Eldstetjenesten kan ikke sees å være forbeholdt personer med bestemte nådegaver, og det er ikke bestemte nådegaver som er forbeholdt personer som har eldste- eller pastortjeneste i menighetene. Det vil derfor være personer med ledergaver, lærergaver, hyrdegaver og så videre, både menn og kvinner, som ikke innsettes til eldstetjeneste i menighetene. Og de som blir innsatt til eldstetjeneste, vil ha ulike nådegaver.

5.1.4.2 Kirkelig praksis

De fleste kirker har en eller annen form for et kirkelig embete som er knyttet til forkynnelse, sakramentforvaltning (for de kirker som har dette) og ledelse av menigheten. I vår kirke har dette helt fra dannelsen vært knyttet til de gaver menigheten trenger. I Frikirkens første forfatning⁷ (1877) legges det vekt på at menigheten er betrodd nådemidlene (ord og sakramenter) og nådegaver og tjenester eller embeter. Det kirkelige embete knyttes på menighetsplan til begrepene hyrder og lærere. Dette knyttes igjen til eldstetjenesten som skal omfatte både forkynnelse (lærende eldste, betegnelsen på pastoren/forstanderen), og ledelse av menigheten (styrende eldste). Disse gis sammen et spesielt ansvar for menigheten og en spesiell innsettelse, med en begrepsbruk som i Frikirken har vekslet mellom innsettelse, vigsling og ordinasjon.

5.1.4.3 Konklusjon⁸

Alle menigheter som beskrives i NT har en ledelse, hyrder, for at de hellige skal utrustes så alle kan utføre sin tjeneste (Ef 4,12). Når det gjelder disse tjenester, synes det som om man helt fra begynnelsen har gjort bruk av en spesiell innvielseshandling hvor håndspåleggelse og bønn sto sentralt (1 Tim 4,14).

På tross av at man gjerne overtok titler både fra jødisk og hellenistisk sammenheng, brøt ledelsesstrukturen i den kristne kirke på mange måter med datidens konvensjoner. *Den som*

⁷ § 2

Den af Menighedens Herre og Konge sendte Helligaand veileder Menigheden til al Sandhed og virker, at den Sandheden tro udi Kjærlighed i alle Maader opvoxer til ham, som er Hovedet, til Kristus, ved de Menighedens betroede Naademidler, Ordet og Sakramenterne, og gennem de Menighedens skjænkede Naadegaver og Tjenester eller Embeder, kfr. Eph. 4,15; Rom. 10, 14,15; 1. Kor. 12, 4, 5, 28 Eph. 4, 11.

§ 3

Af de Menighedens Skjænkede Tjenester eller Embeder fremhæve vi særlig Hyrde- og Lære-Embedet samt Evangelist-Embedet. Hyrder og Lærere forestaa den ordnede Stedsmenighed. Evangelisterne ere derimod i sin Evangelieforkyndelse ikke bundne til de enkelte Stedsmenigheder.

Hyrder og Lærere benævnes ogsaa: a, Ældste, Ap.Gj. 14, 23; 20, 17; Tit. 1, 5; 1. Petr. 5, 1b, Forstandere, 1. Thess. 5, 12; 1. Tim. 5, 17; samt Tilsynsmænd, Ap.Gj. 20, 28, kfr. 17; Tit. 1, 7, kfr. 5; 1. Tim. 3, 2. Men foruden de Ældste, der arbeide i Ordet, er der ogsaa styrende Ældste, der bistaa hine; kfr. 1. Tim. 5, 17; samt Diakoner, Ap.Gj. 6, der have at forestaa Menighedens økonomiske Anliggender.

⁸ I hovedsak hentet fra utredningen fra ”Eldstekomiteen” til Synoden 2002, *Saksdokumenter til Synoden 2002, del 1, saksdokumenter til menighetsbehandling*, s. 23-42.

vil være fremst blant dere, skal være de andres tross (Mark 10,43). Det blir derfor tjenestebegrepet som blir det grunnleggende bibelske ledelsesbegrep. De som tjener i menigheten, blir tjenere for en ny pakt (2 Kor 3,6). Og alle i menigheten har kallet til å tjene som Jesu disipler.

Selv om det altså ikke kan leses ut en fasttømret ledelsesstruktur i de første menighetene, er det av vesentlig betydning at det ledelsesmønster Den Evangelisk Lutherske Frikirke ønsker å legge seg på, blir en ledelse som utvikler og virkeliggjør den nytestamentlige tale om legemet og lemmene hvor alle har en tjeneste i og ved Ånden.

5.1.5 Litt om anvendelser i vår debatt

5.1.5.1 Brevene til Timoteus og Titus – allmenne og generelle, eller spesifikke på kjønn?

I disse brevene gis det anvisninger for etiske og kjønnsmessige kvalifikasjoner i forhold til personer som skal inneha særskilte funksjoner eller posisjoner i menighetene. Tekstene antyder også underordningsmessige forhold, som omtales andre steder i utredningen.

I debatten om det kirkelige embete finnes i hovedsak to syn:

- Noen mener Paulus omtaler et spesifikt kirkelig embete.
- Andre mener at Paulus legger vekten på de funksjoner som beskrives.

Representanter for begge disse synene kommer til ulike konklusjoner med hensyn til om de tjenester som omtales, kan utføres av kvinner. Hovedspørsmål i den forbindelse er:

- Henviser Paulus til en varig skaperordning når han i 1 Tim 2,13 sier at mannen ble skapt først – eller er dette ment som en illustrasjon?
- Er de konkrete kvalifikasjoner som nevnes betinget av en gitt historisk sammenheng, der det teologiske hovedpoenget primært er å uttrykke en varig intension?

5.1.5.2 Embetsforbud eller funksjonsforbud?

Det er et gjennomgående trekk i debatten at konklusjonene i stor grad er basert på den forståelsen man har av embetet i forhold til de funksjoner – eller nådegaver – som nevnes. I kirker med en fast embetsstruktur vil konklusjonene ofte dreie seg om embetet, i mer lavkirkelige miljøer om hvilke funksjoner som er forbeholdt mannen.

Det finnes her et nokså stort antall variasjoner i både embetsforståelse og hvilke funksjoner dette vil dreie seg om. Et hovedspørsmål er imidlertid mer entydig: Er de begrunnelsene som gis for embeter og funksjoner å betrakte som eviggyldige ordninger, nedlagt i skapelsen, eller må formaningene og anvisningene leses i lys av den situasjonen de ble talt inn i, og hvor hovedansvaret er å fremme evangeliet?

5.1.5.3 Skaperordning eller situasjonsbestemt formaning?

Som nevnt i de to foregående punkter vil konsekvensene på ulike områder svært ofte bunne i ulike forståelser av nettopp dette momentet. Det vil i konservative teologiske miljøer være stor grad av enighet om hva Paulus faktisk sier, og at han i den gitte situasjonen taler med apostolisk autoritet som må være normerende for kirkens praksis. Spørsmålet dreier seg ikke om denne autoriteten, men om hva apostolen uttaler seg autoritativt om. I en slik skjelling vil det ofte være mer fruktbart å snakke om situasjonsbestemt enn tidsbestemt. Et annet element i forståelsen av tekstene kan være forholdet mellom det som kan betegnes som "prinsipp" (eksempelvis underordning), og "tegn" (eksempelvis påbud om bruk av slør).

Noen vil hevde at tekstene primært dreier seg om å ikke hindre evangeliets frie løp. Dette vil i så fall være tekstenes prinsipp, og tegnene er nettopp tegn på en tilpasning til, eventuelt avvik fra, normale samfunnsstrukturer. Prinsippet vil da være overordnet tegnene, uavhengig av tid og sted. Tegnene viser apostelens anvendelse av dette prinsippet i en særskilt historisk og kulturell kontekst, og må anses som situasjonsbestemt.

Andre vil hevde at Paulus snakker om kjønnsrelaterte ordninger som er nedlagt i skapelsen, og som dermed er absolutte, uavhengig av tid og sted. Tegnene vil her bekrefte slike strukturer, og den kobling til den aktuelle historiske og kulturelle kontekst vil da være lite relevant i forhold til prinsippet om underordning. Det vil derimot være viktig at det i kirken kan gjenfinnes tegn på disse evig gyldige strukturer, også i det kirkelige embetet.

Uansett syn på dette vil det i den videre debatt være viktig at det ikke stilles spørsmål ved om apostelen hadde autoritet til å skrive slik han gjør i de nytestamentlige skrifter. Begge syn vil hevde at apostelen hadde denne autoriteten, skillet viser seg i ulik forståelse av hva tekstens prinsipper er, og dermed hva apostelen uttaler seg autoritativt om.

5.1.5.4 Konsekvenser av ulike anvendelser av nytestamentlige skrifter

En ulik vurdering av de nevnte momenter fører gjerne til ulike konklusjoner i spørsmålet om kvinner kan ordineres til eldste i Den Evangelisk Lutherske Frikirke – både ut fra ulik vurdering av skriften, og ut fra hva som ligger i vår forståelse av det kirkelige embetet.

I vurderingen av disse konklusjonene må det legges vekt på at skriftene tas på alvor som autoritative utsagn. Argumentasjonen må foregå på basis av skrift og bekjennelse. Det vil derfor verken være rom for lettvinte utsagn som baseres på en utviklingsforståelse som forutsetter at samfunnet alltid beveger seg i positiv retning, eller på utsagn som hviler på bestemte historiske forståelser av samfunnet - med de følger dette gir for kjønnsforskjeller og andre strukturer hentet fra en særskilt historisk periode. Dette vil blant annet være tilfellet i forhold til de lutherske bekjennesskrifter, der for eksempel Luthers innledning til katekismene må leses i lys av en føydal samfunnsstruktur fra Tyskland på 1500-tallet.

5.2 Det sømmelige – og hensynet til dem som står utenfor

5.2.1 Presentasjon av temaet

Kvinnens underordning under mannen begrunnes flere steder med at det er sømmelig. Å ikke underordne seg er usømmelig og skammelig. Vi ser også at det henvises til hensynet til dem som står utenfor menigheten.

Dette reiser noen spørsmål: Hva er det som avgjør om noe er sømmelig – er det vår tids og samfunns oppfatning av det, eller gis det normer for sømmelighet som står over tid og sted? Når det henvises til dem som står utenfor og at Guds ord ikke må bli spottet – gir de konkrete formaninger i NT uttrykk for en tilpasning til den omkringliggende kultur? Er spørsmålet om ordinasjon av kvinner et spørsmål om hva som tjener evangeliet best?

Spørsmålet er aktuelt i forbindelse med de konkrete henvisninger til dem som står utenfor, men det er også mer allment aktuelt i forbindelse med de såkalte hustavlene og den etikk vi finner i pastoralbrevene (1 og 2 Tim, Tit).

5.2.2 Aktuelle tekster

Tekster med henvisning til det sømmelige og til skam og ære:
1 Kor 11,13-15; 1 Kor 14,40; Kol 3,18; 1 Tim 2,9; Tit 2,3-5

Tekster der det henvises til dem som står utenfor menigheten:
1 Kor 9,19-23; 1 Tess 4,12; 1 Tim 5,14; Tit 2,1-10; 1 Pet 3,1-2

Hustavler:

Ef 5,21-6,9; Kol 3,18-4,1; 1 Pet 2,18-3,7

5.2.3 Argumenter som brukes for at disse formaningerne kan være situasjonsbestemt

- Når Paulus argumenterer ut fra hva som er sømmelig eller skammelig, henter han sine argumenter fra skikk og bruk. Ord som sømmelig, skammelig og lignende ord har kun mening i forhold til det samfunn de uttales på bakgrunn av. Kulturen rundt Middelhavet var sterkt preget av tanken om skam og ære. Men oppfatningen av hva som er skammelig og hva som er ærerikt, sømmelig og usømmelig, skifter med tider og steder, og vi er ikke bundet av datidens oppfatning av hva som var sømmelig eller usømmelig.⁹
- Paulus skriver at det er en skam for en kvinne å be eller profetere med utildekket hode. I dag er det helt andre forhold som oppleves skammelig. Det oppleves skammelig i samfunnet å nekte kvinner visse funksjoner i menigheten kun fordi de er kvinner.
- Det overordnede anliggende hos Paulus og andre bibelske forfattere var at de kristne ikke måtte gjøre noe som hindret evangeliet (se 1 Kor 9,19-23; 2 Kor 6,3; Kol 4,5-6). Kristne må leve et liv som vinner respekt (1 Tim 2,2) og som gjør at Guds ord ikke blir spottet. Derfor var det på nytestamentlig tid nødvendig med en viss tilpasning til datidens normer, uten at de samme normene binder oss i dag. Det som er bindende for oss, er å leve slik at evangeliet kan nå lenger ut i vår egen tid.
- Dette engasjementet hos Paulus kommer ikke minst til uttrykk i 1 Kor 9,19-23, der Paulus skriver at han er blitt alt for alle, "for i det minste å frelse noen". Det er det samme

⁹ Se Sandnes, Karl Olav: "Kvinnene skal tie i forsamlingen" i Eikli, Gunnar (red): "Kvinner, - i Bibelen, - i kirken, - i misjonen.", Oslo 1991, s. 84, og Øystese, Ole: "Vi forstår stykkevis". *Bibeltroskap mellom tekst og tradisjon*. Bergen 1994, s. 27.

anliggende som ligger til grunn for mange av formaningene i pastoralbrevene. Det tales i disse brevene om å leve respektabelt og fredelig i denne verden, men dette er ikke et mål i seg selv. Målet, motivasjonen for etikken, er menneskers frelse. I formaningene til de ulike grupper, står hele tiden misjonsmotivet sentralt.¹⁰ Også formaningene til menn og kvinner må forstås ut fra dette motivet.

5.2.4 Argumenter som brukes for at disse formaningene ikke er situasjonsbestemt

- Det som i NT avgjør om noe er sømmelig eller usømmelig, ærerikt eller skammelig, er ikke samfunnets normer, men Gud. Jesu eget liv viser at det som samfunnet oppfatter som skammelig, like fullt kan være det mest ærerike i Guds øyne.¹¹ Det som gjør det skammelige skammelig, er ikke omgivelsenes dom, men det brudd på Guds vilje som kommer til uttrykk i de konkrete ytre handlinger. De ytre tegn på at Guds vilje brytes, kan riktignok være kultur- og situasjonsbestemt, slik som slørpåbudet i 1 Kor 11, men også da er det et grunnleggende brudd med Guds vilje for mann og kvinne som kommer til uttrykk i de konkrete handlingene.
- Det brukes ulike ord som blir oversatt med "sømmelig" eller lignende ord. Generelt kan det sies at det også her er Guds dom som er det avgjørende, ikke samfunnets normer for sømmelighet. Således henvises det i Kol 3,18 til hva som sømmer seg "i Kristus", og i Tit 2,1-10 til hva som er i samsvar med den sunne lære.¹²
- Paulus skriver om kulturell tilpasning i 1 Kor 9 – en selvpålagt kulturell tilpasning. Det ville være langt fra Paulus å tilpasse seg menneskelige forordninger der det ville gå på tvers av selve læren. Den samme Paulus som framhever at han er blitt "alt for alle", understreker med tyngde at han ikke søker å gjøre mennesker til lags (Gal 1,10; 1 Tess 2,4). Dersom pålegget om at kvinner ikke skal undervise eller være herre over mannen bare var kulturelt bestemt, ville Paulus selv være i strid med den kristne frihet når han påbyr andre menigheter å rette seg etter et slikt forbud.
- Når Paulus henviser til dem som står utenfor i sine formaninger, forutsetter han nok en allmenn oppfatning av rett og galt, basert på at Guds lov er åpenbart for alle mennesker (Rom 2,15). Men poenget er likevel ikke at de som er utenfor ser at de kristne i alle ting retter seg etter det som er allment akseptert livsførsel, men at de kristne lever i samsvar med det de selv lærer. Det er ikke tvil om at Guds frelsesvilje er sentral i pastoralbrevene, men hovedbegrunnelsen for de formaninger Paulus gir, er at dette er et liv i samsvar med den sunne lære.¹³

5.2.5 Situasjonsbetinget eller varig?

Det tema som er berørt i dette kapittelet, reiser spesielt tydelig spørsmålet om hvordan vi kan avgjøre om formaninger som gis i Bibelen er ment å være varige, eller om de kun gjaldt den spesifikke situasjon og tid de ble talt inn i. Finnes det kriterier som kan hjelpe oss til å avgjøre dette?

¹⁰ Dette er et hovedpoeng i Towner, Philip H.: *The Goal of Our Instruction: The Structure of Theology and Ethics in the Pastoral Epistles*. Sheffield 1989. Towners anliggende er videreført av Karl Olav Sandnes med spesielt henblikk på 1 Tim 2 i artikkelen "... et liv som vinner respekt": *Et sentralt perspektiv på 1 Tim 2:11-15*. *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 59 (1988), s. 97-108.

¹¹ Moxnes, Halvor: "Honor and Shame" *Biblical Theology Bulletin* 23 (1993), s. 174.

¹² Dette er behandlet mer omfattende i Nilsen, Leif Erik: "La oss leve sømmelig...": *Om sømmelighet og hensynet til de som står utenfor i paulinsk etikk*. Bergen 1995.

¹³ Se Fee, Gordon D.: *1 and 2 Timothy, Titus*. Peabody USA 1988, s. 316-318.

I vår sammenheng er det enighet om at det fundamentale er budskapet om Jesus Kristus. Kristus er Skriftens sentrum og mål. Det er også enighet om den sentrale plass det dobbelte kjærlighetsbud har som norm for vår livsførsel, og det vil også være enighet om at kjærlighetsbudet ikke bare kan være gjenstand for subjektiv fortolkning. Skriftens forståelse og konkretisering av kjærlighetsbudet er også normgivende for oss. Samtidig kan vi i Skriften finne konkretiseringer av Guds vilje som ikke er ment å være allmenngyldige – selv om grunnleggende holdninger som legges til grunn, er det (se for eksempel Jesu ord til den rike unge mann). Også der vi da finner at de konkrete formaninger er situasjons- og kulturbestemte, vil de etiske prinsipper som legges til grunn, være normgivende for oss, og vi trenger å arbeide med hva disse prinsippene innebærer for vår tid.

Noen spørsmål kan være nyttige å stille til teksten når vi skal avgjøre om konkrete formaninger er ment å være varige, eller om de er bestemt av den spesifikke situasjon leserne/tilhørerne befant seg i:

- Er det noe i teksten selv som forteller at de konkrete formaningene var ment for disse bestemte personene, for denne bestemte situasjonen eller på andre måter var betinget av situasjons- og kulturbestemte faktorer?
- Er det noe i teksten, eller i bibelmaterialet for øvrig, som forteller at formaningene er uttrykk for Guds varige vilje, uavhengig av tid og sted?

I forhold til disse to spørsmålene, er det naturlig å se nærmere på begrunnelsen for de konkrete formaningene der begrunnelse gis. Vårt kjennskap til kulturen på den tid Bibelen ble skrevet, kan gi oss hjelp, men først og fremst må det være tekstene selv som er avgjørende. I tillegg kan det være nyttig å spørre:

- Hvordan har disse formaningene blitt forstått i kirken, og ikke minst i de første årene av kirkens historie?

5.3 Tale- og læreforbud for kvinner?

5.3.1 Kort presentasjon av tema

I to bibelttekster finner vi forbud mot at kvinnen skal tale og lære i forsamlingen. Disse avsnittene er blant de mest siterte i debatten om ordinasjon av kvinner. Vi må derfor søke å få klarhet i hva disse tekstene handler om, og hvilke konsekvenser de eventuelt har for ordinasjonsspørsmålet. De to tekstene er:

Som i alle kristne menigheter skal kvinnene tie i menighetssamlingene. Det er ikke tillatt for dem å tale, de skal underordne seg, slik også loven sier. Hvis det er noe de vil lære, så la dem spørre sine menn hjemme. For det sømmer seg ikke for en kvinne å tale i menigheten. Var det kanskje fra dere Guds ord gikk ut, eller er det bare til dere det er nådd fram? Hvis noen mener han er profet eller åndsfylt, så skal han vite at det jeg skriver, er et Herrens bud. (1 Kor 14,33-37).

En kvinne skal ta imot læren i taushet, hun skal underordne seg. Jeg tillater ikke en kvinne å opptre som lærer, heller ikke å være herre over mannen; hun skal være stille. For Adam ble skapt først, så Eva. Og Adam ble ikke forført, men kvinnen lot seg forføre og brøt budet. (1 Tim 2,11-14).

5.3.2 Historisk kontekst

Begge disse tekstene står i en sammenheng der Paulus underviser om gudstjenesten. I Korintmenigheten er det uorden i menighetssamlingene som er foranledningen til denne undervisningen. I Efesos, hvor Timoteus oppholdt seg, er vranglære en årsak til at Paulus skriver dette brevet. Vranglære kan også være grunnen til at Paulus finner det nødvendig å trekke opp linjer for gudstjenestefeiringen.

Det nye testamentet gir oss ingen sammenhengende skildring av gudstjenesten, men fra tekstene vet vi at bønn, nattverd, skriftlesning og skriftutleggelse hadde sin faste plass i gudstjenesten. Det gjelder også nådegaver som for eksempel tungetale med tydning og profetisk gave.

Mye tyder på at de første kristne overtok ordninger fra synagogegudstjenesten. I synagogen kunne enhver jødisk mann ta ordet i forbindelse med skriftutleggelse og preken. Man kunne lese et skriftsted, og deretter utlegge det, noe både Jesus og Paulus benyttet seg av. Og ut fra flere skriftsteder i NT (eksempelvis Kol 3,16) er det sannsynlig at det kunne finne sted en samtale i tilknytning til forkynnelsen.¹⁴

5.3.3 Momenter til forståelse av 1 Kor 14

I nesten hele kapittel fjorten underviser Paulus om den rette bruk av nådegavene, og da særlig tungetale og profetisk gave. Mot slutten av denne undervisningen kommer så taleforbudet. Vi vet ikke om menigheten i Korint har brutt den allmenne praksis på dette området, selv om den litt skarpe tonen kan tyde på det. Kvinnens rolle i gudstjenesten må iallfall ha vært et aktuelt tema som skapte debatt, og som Paulus finner det nødvendig å si noe om.

5.3.3.1 Hva gjelder forbudet?

Hva er det så Paulus forbyr? Det greske verbet som her er oversatt "tale" er svært vanlig, og gir oss ingen pekepinn på hva slags tale det dreier seg om. Hva Paulus mener, må vi søke å se ut fra sammenhengene. Vi vil her peke på noen mulige tolkninger.

¹⁴ Skjevesland, Olav: "Kirken i det nye testamentet: En innføring.", Oslo 1976, s. 143.

5.3.3.1.1 Totalt taleforbud

Taleforbudet kan oppfattes som et totalt taleforbud, det vil si at kvinner ikke tillates å si noe som helst i menighetens samlinger.¹⁵ De som tolker det slik mener at 1 Kor 11,5 omtaler profeti og bønn utenfor menighetens samlinger, og holder fast ved at taleforbudet omfatter all tale.

5.3.3.1.2 Forbud mot lære-tale

Taleforbudet tolkes også som et forbud om lære-tale (undervisning).¹⁶ En slik tolkning legger til grunn at kvinner kan be og profetere (1 Kor 11,5), og at taleforbudet dermed ikke er absolutt. At det da er snakk om læretale, slutter man blant annet ut fra den vekt som legges på forbudet mot denne tale. Det må dreie seg om mer enn småsnakk. En har videre lest denne teksten i lys av den lignende teksten i 1 Tim 2,11-12, hvor det sies direkte at det er lære som forbys.

5.3.3.1.3 Forbud mot lære- og hyrdeembetet

I forlengelsen av å tolke dette skriftavsnittet som et forbud mot lære-tale (undervisning), har mange da trukket den konklusjon at Paulus her nedlegger et forbud mot å inneha hyrde- og læreembetet. Kan man ikke undervise i menighetssamlingene, kan man heller ikke være pastor eller eldste. Andre¹⁷ vil hevde, ut fra det som er tema for hele kapittel 14 (profetienes og tungetalens plass i gudstjenesten), at dette skriftavsnittet overhode ikke handler om kvinners adgang til hyrde- og læreembetet. Ordet "tie" betyr kort og godt tie, og å tolke dette som et forbud mot å inneha et læreembete, er å legge en spesiell mening inn i teksten.

5.3.3.1.4 Forbud mot spørsmål eller deltakelse i læresamtale

Noen fortolkere forstår taleforbudet i lys av parallellverbet "å spørre".¹⁸ Poenget blir da at kvinnene ikke skulle forstyrre gudstjenesten ved å stille spørsmål. Noen har også oppfattet det som et forbud mot småprat i gudstjenesten.

Dette poenget kan også føres videre, slik at taleforbudet dreier seg om forbud mot å ta ordet for å undervise eller delta i en læresamtale. Det kan forklare det faktum at vi ikke bare finner et taleforbud, men også et påbud om å tie. Mens en mannlig tilhører ikke måtte tie, men kunne stille spørsmål om det var noe han ville lære, så måtte en kvinne spørre sin mann hjemme (v.35).

5.3.3.1.5 Forbud mot prøving av profeti

Bruken av nådegavene er tema i hele 1 Kor 14, og noe vi også ser i konklusjonen i v. 40. Ut fra en strukturanalyse av v. 26-36 er det noen fortolkere som mener at dette handler om prøving av profeti, og at Paulus vil utelukke muligheten for at en kvinne kan prøve sin manns profeti.¹⁹ Vers 30-33a ses da som en utdypning av 29a, som sier at bare to eller tre skal tale profetisk. Vers 33b-36 blir da å oppfattes som en utfyllende forklaring til 29b, som handler om prøving av profeti. Ved en slik tolkning trenger ikke denne teksten være relevant for ordinasjonsspørsmålet, dvs. det er mulig å fastholde at en kvinne ikke skal prøve sin manns profeti, uten at det utelukker at hun kan ordineres.

¹⁵ En slik tolkning finner vi hos blant annet hos Danbolt, E: "Paulus' første brev til korinterne : en indledning og fortolkning.", København 1985, og F. W. Grosheide: "The first epistle to the Chorinthians.", Grand Rapid, Michigan 1979.

¹⁶ En slik tolkning finner vi hos Danielsen, Lars Johan, Kleppa, Johannes m.fl.: "Fri til tjeneste, Om kvinna sin plass og funksjon i kyrkelyden.", Oslo 1982.

¹⁷ Se for eksempel Odd Bondeviks foredrag på Menighetsfakultetet 16.4.1997: "Hvorfor jeg forandret mitt syn på kvinnelige prester".

¹⁸ Tolkningalternativet finnes hos flere, blant annet Søvik, Oddvar: "Her er det ikke mann og kvinne. Om kvinners adgang til alle tjenester i kirken.", Bryne 2002.

¹⁹ Se Sandnes, Karl Olav: "Kvinnene skal tie i forsamlingen" i Eikli, Gunnar (red): "Kvinner, - i Bibelen, - i kirken, - i misjonen.", Oslo 1991.

5.3.3.1.6 Polemikk mot dem som nekter kvinner å tale

Enkelte har hevdet at dette taleforbudet ikke kommer fra Paulus.²⁰ De oppfatter taleforbudet som absolutt, og ser da en selvmotsigelse i at Paulus tidligere har tillatt kvinner å be og profetere. De viser videre til hvordan Paulus ellers argumenterer for sine påstander, og konkluderer med at Paulus ikke står bak dette forbudet. Taleforbudet oppfattes da som et sitat av et synspunkt Paulus går imot, og den sterke polemikk i slutten av brevet retter seg da mot dem som nekter kvinner å tale i forsamlingen.

5.3.3.2 Begrunnelse for forbudet

Den begrunnelse Paulus gir for taleforbudet har betydning for om vi skal oppfatte dette forbudet som allmenngyldig. Om vi skal konkludere med at ord av Paulus har begrenset gyldighet, må en slik konklusjon bygge på innhold, sammenheng og Paulus' egen begrunnelse.

Paulus' hovedpoeng når han underviser om gudstjenesten, er at alt må gå sømmelig for seg (v. 33 og v. 40). Paulus mener at det ikke sømmer seg at kvinner taler i forsamlingen (v.35). Han har også et økumenisk aspekt i argumentasjonen. Han viser til hva som er vanlig praksis i alle kristne menigheter, og formaner til å ikke forlate denne praksis. *Som i alle kristne menigheter skal kvinnen tie i forsamlingen* (v. 33).

At forbudet begrunnes ut fra hensyn til sømmelighet og orden, tolkes av noen som et signal om at vi her har å gjøre med en formaning som er tidsbestemt eller situasjons-/kulturbestemt. Andre vil gå mot en slik tolkning, og hevde at sømmelighet i bibelsk kontekst først og fremst er et spørsmål om hva som er etter Guds vilje. Problemstillingene rundt sømmelighetsbegrepet er behandlet i kapittel 5.2.

Paulus argumenterer videre med lovens bud om underordning, og han oppfatter kvinners tale i menighetssamlingen som en krenkelse av dette budet (v. 34). Taleforbudet er ikke en del av loven, men en praktisk anvendelse av lovens bud.

I avslutningen av kapittelet henviser Paulus til Herrens bud. Noen fortolkere mener at dette budet må være taleforbudet. Vi kjenner ikke noe slikt bud i evangeliene, men formuleringen "ord fra Herren" eller "Herrens bud" brukes andre steder når Paulus viser til ord av Jesus. Andre mener at Herrens bud er en henvisning til alt Paulus her skriver. I så fall er det et bud som gjelder hele kapittelet, og budet må da dreie seg om sømmelighet og orden. En siste mulighet er at formuleringen Herrens bud viser til Paulus' autoritet som apostel, det vil si at det han skriver har samme autoritet som Herrens bud.

5.3.4 Momenter til forståelse av 1 Tim 2

Utgangspunktet for denne formaningen er Paulus undervisning om gudstjenesten, med felles bønn som et sterkt fremtredende element. Han gir formaninger om både kvinners og menns fremferd, og som en del av formaningen til kvinnene kommer det såkalte læreforbudet.

5.3.4.1 Hva gjelder forbudet?

Det er allmenn enighet om at læreforbudet ikke kan bety at en kvinne ikke skal beskjeftige seg med kristen lære. I Tit. 2,3 leser vi jo at eldre kvinner kan være lærere for de yngre. Det dreier seg her om å opptre som lærer i gudstjenesten. Men det er uenighet om hva som ligger i uttrykket "opptre som lærer". Hvilken situasjon er det Paulus taler inn i, og hva er det han forbyr?

²⁰ Se for eksempel Sverker, Per-Axel: *"Man och kvinna som Guds avbild Underordnandet som kristen princip."*, Örebro Missionsskolas skriftserie.

5.3.4.1.1 En spesiell forordning for menigheten i Efesos

Noen fortolkere vektlegger den spesielle situasjon i menigheten i Efesos.²¹ Første Timoteusbrev er skrevet på bakgrunn av vranglære i menigheten, en vranglære vi får et lite innblikk i gjennom 1 Tim 1,4 og 1 Tim 4,3. Vranglæren ser ut til å ha klare spor av gnostisisme, med et fordreid syn på ekteskap og samliv, og et avvikende syn på skapelse/syndefall. Man kunne finne synspunkt som at Eva ble skapt først, og at hun hadde høyere kunnskap som hun delte med mannen ved å la ham spise av kunnskapens tre. Noen lovet også frelse ved at kvinnen avstod fra barnefødsler og ekteskap. Det kan godt være dette Paulus forsøker å rydde opp i når han legger såpass stor vekt på skaperordningene i sin begrunnelse av læreforbudet. (v. 12-15) På denne bakgrunn vil noen mene at vi her finner en spesiell forordning for Efesos som ikke er forpliktende for oss.²²

5.3.4.1.2 Forbud mot læreembetet

En sterk tolkningstradisjon hevder at det er læreembetet Paulus her nekter kvinnene. Uttrykket "opptre som lærer" oppfattes da som en teknisk term, en betegnelse på det å inneha et læreembete i menigheten. Denne koplingen til en teknisk term gjøres på bakgrunn av at ordet ofte brukes i forbindelse med den lærevirksomhet som drives av "læreembetet". Paulus ser også ut til å kople sammen lærefunksjonen med myndighetsutøvelse (v. 12, være herre over), og det kan også peke i retning av et læreembete.

5.3.4.1.3 Generelt læreforbud

Andre mener det blir for snevert å tolke "opptre som lærer" som en teknisk term, og vil tolke dette som et generelt læreforbud. Det innebærer at Paulus her sikter til all undervisning i gudstjenesten, og læreforbudet blir da mer enn et embetsforbud. Ut fra påbudet om å ta i mot læren i taushet, vil også dette avsnittet kunne forklares ut fra tanken om en læresamtale i gudstjenesten. I motsetning til menn, skulle kvinner ta i mot læren i taushet. Læreforbudet blir da et forbud mot at kvinner tar ordet og utlegger skriftene.

5.3.4.2 Begrunnelse for forbudet

Vi har allerede vært inne på at de spesielle forhold i Efesos kan være en bakgrunn for læreforbudet. Men vi kommer likevel ikke utenom den teologiske begrunnelse Paulus gir, og som i 1 Kor 14 viser han til påbudet om underordning. Forbudet mot at en kvinne opptre som lærer eller er herre over mannen, begrunnes i skapelse og syndefall.

5.3.5 Anvendelser av tale- og læreforbuds-tekstene

Vi har nå skissert noen av de vanligste tolkningene, uten å gå grundig inn i argumentasjon og begrunnelser. Vi har sett at mange, ut fra disse skriftavsnittene, konkluderer med at hyrde- og læreembetet er forbeholdt menn. Flere av de tolkningene som det er redegjort for, åpner imidlertid for en annen konklusjon. Mange legger avgjørende vekt på å lese 1 Kor 14,33-37 i lys av det som er tema for hele kapittel 14 (nådegavenes plass i gudstjenesten), og konkluderer med at disse versene ikke omtaler kvinners adgang til å være pastor eller eldste. I stedet kan teksten tolkes som et forbud mot at kvinner deltar i læresamtale, slik dette antakelig ble praktisert i datidens gudstjeneste, og som et forbud mot prøving av profeti. Heller ikke formaningene i 1 Tim 2 innebærer et embetsforbud for kvinner, dersom teksten avgrenses til å gjelde en aktuell situasjon i Efesos.

²¹ Denne fortolkning gjøres det rede for hos Synnes, Martin: "Den skjønne skatt" (he kale paratheke): innføring i pastoralbrevene og kommentar til første Timoteusbrev.", Oslo 1996.

²² Et slikt synspunkt finner vi hos Bilezikian, Gilbert: "Christianity 101: your guide to eight basic Christian beliefs / Gilbert Bilezikian ; foreword by Bill Hybels.", Grand Rapids, Michigan 1993.

5.3.6 Skiller disse tekstene mellom funksjon og embete?

I Frikirken skiller vi i dag mellom funksjon og embete. Kvinner kan ha en forkynnertjeneste, men de kan ikke ordineres til kirkens embete (eldste/pastor). Spørsmålet er om dette skillet kan gjenfinnes i tale- og læreforbudstekstene? Kan disse tekstene begrunne at kvinner kan være forkynnere, men ikke ordineres?

For de som fastholder dette skillet, er 1 Tim 2,12 et nøkkelvers. Det må da argumenteres for at det greske verbet *didaskhein*, "opptre som lærer", refererer til den lærerfunksjon som hører til den ordinerte tjeneste. I 1 Kor 14 er det imidlertid vanskelig å se at taleforbudet utelukkende kan dreie seg om et forbud mot å inneha et læreembete. For å opprettholde et skille mellom funksjon og embete er man derfor nødt til å se på taleforbudet i 1 Kor 14 som situasjonsbestemt, eller tolke det som et avsnitt som handler om å prøve profeti.

Mange har problemer med å se at tekstene gir mulighet for et slikt skille, og vil hevde at disse tekstene ikke handler spesifikt om ordinasjon/embete, men er et generelt forbud mot kvinners adgang til å være forkynnere. Med et slikt utgangspunkt finnes to muligheter: En mulig anvendelse er å nedlegge forbud mot kvinnelige forkynnere i menighetens hovedsamling. En slik praksis får selvsagt også konsekvenser for spørsmålet om ordinasjon. Om en kvinne ikke kan forkynne, kan hun heller ikke ordineres. En annen mulighet er å holde fast ved at Paulus forbyr kvinner å forkynne i menighetssamlingene, men samtidig se på disse tekstene som situasjonsbestemte, ut fra den begrunnelse Paulus selv gir (sømmelighet og underordning). Man åpner da for at kvinner kan ha en forkynnertjeneste, og i så fall vil ikke disse tekstene være til hinder for ordinasjon av kvinner.

I begge tekster ser vi at tale/læreforbudet begrunnes i budet om underordning. Dette budet begrunnes igjen i skapelsen. Spørsmålet er om vi kan være tro mot skriften, og ivareta dets anliggender, uten nødvendigvis å foreta de samme aktualiseringer av budet som Paulus. Kan underordning forstås ulikt i forskjellige kulturer, slik at det kan være en forskjell på anvendelse av budet om underordning i Paulus' samtid og i vår kultur? Eller må anvendelsen stå fast, slik at Paulus' aktualisering i tale-/læreforbudet gjelder overalt og til alle tider?

5.4 Hodefunksjon og underordning, likeverd og likestilling

Det siste temaet vi skal behandle i dette kapittelet omfatter begrepene hodefunksjon og underordning, likeverd og likestilling. Med utgangspunkt i sentrale skriftsteder, har det i den forutgående debatten vært fokusert på om Bibelens tale om underordning og om "mannen som kvinnens hode" legger begrensninger på kvinners adgang til å tjenestegjøre som pastorer og eldste.

5.4.1 Kvinner omkring Jesus og i urkirken

Begrepene underordning og "hodefunksjon" relaterer seg blant annet til forholdet mellom menn og kvinner. Det kan derfor være nyttig å se på hvordan kvinnenes stilling og posisjon i samfunnet var på Jesu tid, hvordan Jesus møtte og omtalte kvinner og hvordan Bibelen beretter om kvinnene i urkirken.

I evangeliene ser vi at Jesus møtte både menn og kvinner på en måte som innebar at alle ble verdsatt. Måten han møtte kvinner på, innebar en oppvurdering i forhold til det som var vanlig i det jødiske samfunn. Vi finner kvinner i kretsen av disipler. Jesus tjente og underviste både kvinner og menn, og både kvinner og menn tjente Jesus. Ikke minst ser vi at kvinner var de første vitner om Jesu oppstandelse.

Generelt var ikke kvinner regnet som troverdige rettsvitner. Det forhold at evangelistene forteller at det var kvinner som gav de første rapporter om oppstandelsen, forteller både om en oppvurdering av kvinnene, og om beretningenes troverdighet. Det viser kvinnenes verdi fordi Gud valgte bevisst at Kristus åpenbarte seg for dem først. Og det vitner om oppstandelsens troverdighet fordi det er lite trolig at noen av datidens forfattere ville gitt kvinner status som de første vitner, dersom det ikke var slik!

På pinsedag ble Ånden gitt til både menn og kvinner. Vi finner i de første menigheter at kvinner hadde sentrale oppgaver. I Rom 16 nevnes noen kvinner med viktig menighetstjeneste, blant dem Føbe som "gjør tjeneste i menigheten i Kenkreæ", og Priska som var en medarbeider for Paulus. I 1 Tim og Tit omtales den tjeneste menighetens enker hadde.

Menns og kvinners likeverd kommer entydig til uttrykk i Gal 3,28: *Her er det ikke jøde eller greker, slave eller fri, mann og kvinne. Dere er alle én, i Kristus Jesus.* Likeledes sier Peter i 1 Pet 3,7 at mann og kvinne sammen skal arve nåden og livet.

På bakgrunn av det vi ser i evangeliene og i brevene, må det entydig slås fast at en kirke som ikke gir stort rom til kvinners så vel som menns tjeneste, ikke opptre i samsvar med Jesus selv og de første kristne.

Vi møter i evangeliene en Jesus som ikke var redd for å bryte med omgivelsenes normer der det var nødvendig for å få fram den frihet Gud gir i sitt rike. Samtidig ser vi også at Jesus bare valgte menn som apostler. Noen vil hevde at dette er et signal om at det tross menns og kvinners likeverd, likevel er noen tjenester som er forbeholdt menn. Andre vil imøtegå dette ved å fremholde at kvinner ikke ville blitt tatt imot som Jesu utsendinger i det jødiske samfunn. Enkelte vil konkludere med at hyrde- og læreembetet er forbeholdt menn ut fra at både Paulus og Peter taler om menns og kvinners like stilling innfor Gud, og likevel fastholder at kvinnen skal underordne seg.

5.4.2 Aktuelle tekster

En av de mest sentrale tekstene i forhold til disse begrepene er Ef 5,21-33, men også andre tekster er sentrale; 1 Tim 2,11ff; 1 Kor 11; Gal 3,28 og Kol 3,18ff.

5.4.3 Historisk kontekst

Efesebrevet er sendt til de troende ("de hellige" 1,1) i Efesos, dvs. grekere for det meste, men det kan også ha vært andre folkeslag, siden Efesos var en av datidens største byer med 250.000 innbyggere, og under romersk styre.

Det er god grunn til å tro at de kristne i Efesos trengte å lære det meste om både kristen tro og hvordan man skulle oppføre seg. De kom fra en helt annen kultur med hensyn til gudsdyrkelse og hva som sømmet seg.

La oss så ta for oss begrepene hodefunksjon og underordning, likeverd og likestilling, og se på i hvilken grad de aktuelle skriftstedene begrenser kvinners adgang til tjeneste som pastorer og eldste.

5.4.4 Hodefunksjon

Begrepet "hode" (i den betydning det omtales her) finner vi i to tekster: 1 Kor 11,3 og Ef 5,23.

Begge steder tales det om at "mannen er kvinnens hode" ("kefale"), og det har vært gjenstand for både ulike tolkninger og mye debatt. Vanligvis betyr ordet "kefale" nettopp det vi forbinder med hode; nemlig en kroppsdell. Det er imidlertid klart at Paulus har brukt hodebegrepet som et bilde. Spørsmålet er hva ordet "hode" betyr når det brukes i overført betydning om Kristus som kirkens hode og mannen som kvinnens hode.

De fleste fortolkere knytter det til begreper som autoritet og lederskap, mens andre mener at ordets betydning er "kilde" eller "opphav".

Den første fortolkningen (autoritet og lederskap) kan angi en hierarkisk oppbygning, og anvendes på områder hvor noen er satt til å være ledere.

De som vil betone begreper som kilde og opphav, vil legge mer vekt på en tidsmessig rekkefølge, til forskjell fra den rangordning eller funksjonsdeling som vil være konsekvensen av en hierarkisk tolkning.

5.4.5 Underordning

Ordet "underordne" forekommer flere steder i brevlitteraturen:

Ef 5,21: Underordne dere under hverandre i ærefrykt for Kristus!

Ef 5,22: De gifte kvinner skal underordne seg under mennene sine som under Herren selv.

Ef 5,24: Likesom kirken underordner seg under Kristus, skal en kvinne underordne seg under sin mann i alt.

1 Tim 2,11: En kvinne skal ta imot læren i taushet; hun skal underordne seg.

Kol 3,18: Dere hustruer skal underordne dere under deres menn, som det sømmer seg for kristne.

Dette er de viktigste tekstene som nevner ordet "underordne".²³

²³ **21:** "Underordne dere" ("hypotassomenoi") ble brukt i militær setting om soldatenes forhold til sine overordnede, og om slaver i forhold til sine herrer. I en slik setting handler ordet om å sette til side sin egen vilje for å lyde/følge den overordnede.

22: "De gifte kvinner skal underordne seg under mennene sine som under Herren selv."

Hvorfor nevner Paulus spesielt dette? Greske kvinner var som de jødiske "hjemmets kvinner". Men i utøvelse av gresk mytologi forekom det at kvinner hadde en sentral rolle i dyrking av enkelte av gudinnene. Man snakket om en egen kvinnekult. De kvinnelige prestene (prestinner) fikk mye makt - men de var (som regel?) ugifte. Det kan ha vært nødvendig med en presisering av at de kristne gifte kvinnene ikke skulle opptre slik. Det kan ha vært viktig å understreke annerledesheten i det at de var kristne. Og det kan ha vært nødvendig å mane til ro og orden i en forsamling der det kan ha vært uro.

Mange har i dette spørsmålet pekt på et annet Paulus-sitat som supplerer dette bildet (Gal 3,28). Mann og kvinne er skapt av Gud - vi er alle ett i Kristus Jesus. Dette har i debatten vært anvendt som argument mot en form for kjønnsdiskriminering, og som belegg for at også kvinner må kunne inneha et kirkelig embete.

Også andre tekster bruker ordet "underordne". Det kan ha ulike valører, men brukes alle steder om relasjoner mellom ulike parter i et ordnet forhold. I de tekster som er mest aktuelle i vår sammenheng, brukes begrepet som en formaning til kvinnen, og ikke som et mandat som gis til mannen.

5.4.5.1 Gjelder tekstene hjem og familie – eller også menighet?

Mange vil hevde at disse tekstene først og fremst er såkalte hustavler, og må anvendes innenfor rammene av hjem og familie. Andre vil lese tekstene slik at mannen uansett er overordnet, både i hjem og menighet, og vil hevde at dette må få konsekvenser for det åndelige lederskapet i en menighet.

Efeserbrevsteksten er tydelig på at den handler om ordninger i familien. Men mange av de samme begrepene benyttes også i tekster om menigheten (1 Kor 11, 2ff). Hvis disse tekstene handler om underordning i ekteskapet, kan vi overføre dette til menigheten? Igjen er det to tolkninger:

1. Ja, siden menigheten er "Guds familie", så gjelder alle familietekster også i menigheten, og menighetens oppbygning bør skje i henhold til dette. For å kunne lede en menighet, må man kunne lede sin egen familie (1 Tim 3,2ff).
2. Nei, menigheten og hjemmet er to atskilte arenaer. Selv om det benyttes mange av de samme begreper i tekster som omhandler familie og menighet, kan man ikke derved hevde at alle tekster som omhandler familien uten videre kan anvendes i en menighetssammenheng.

5.4.5.2 Situasjonsbestemte eller varige ordninger?

Igjen må vi stille spørsmålet; er dette situasjonsbestemte forordninger, eller krav som må anses gyldige uavhengig av tid og situasjon?

1. Tekstene blir av noen forstått som et "bilde" på Guds skaperordning, der kirken underordner seg Kristus, og kvinnen på samme måte underordner seg mannen. Slik synliggjør de kristne for verden forholdet mellom Kristus og kirken.
2. Tekstene blir av andre forstått som en situasjonsbestemt ordning. I brevet til Kolosserne skriver Paulus; *Dere hustruer skal underordne dere under deres menn, som det sømmer seg for kristne* (Kol 3,18). Fire vers lenger ned kan vi lese; *Dere slaver skal adlyde deres jordiske herrer i alle ting*. I og med at slaveriet er oppløst, er ikke slavene lenger underordnet sine herrer. Ut fra dette blir hele dette tekstavsnittet tolket og forstått slik at underordningspåbudet ikke er ment som varig bindende.

5.4.5.3 Treenigheten som tolkningsnøkkel?

Treenighetslæren brukes av mange i debatten om forholdet mellom mann og kvinne. Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd er samtidig tre og en. Det er en enhet i Gud, men det er atskilte funksjoner, og det tales om Sønnens underordning under Faderen. Mannlighet og kvinnelighet i kirken kan derfor forståes i lys av vår treenighetslære, som forteller om likhet, men ulike funksjoner. Mann og kvinne er ett, men de har ulike "forvaltningsområder", noe som skal virkeliggjøres i kirke- og familieliv.²⁴

²⁴ Den gresk-ortodokse biskopen Kallistos Ware sier: "Bibelen lærer at mann og kvinne er skapt i Guds bilde, og for de kristne betyr Gud rett og slett treenigheten. Det er bare i lyset av læren om treenigheten at mennesker kan

5.4.6 Likeverd og likestilling

Jesu eksempel og tekster som Gal 3,28 og 1 Pet 3,7 understreker menns og kvinners likeverd. (Dette har i mange kristne kulturer hatt store samfunnsmessige konsekvenser for kvinnens stilling).

Ordet likestilling er ikke brukt i Bibelen. (Med likestilling menes å ha de samme plikter og rettigheter, og like muligheter ut fra egne forutsetninger, uavhengig av kjønn. Det er neppe dekning for å bruke begrepet likestilling som uttrykk for at kvinner og menn er likestilt overfor Gud, men med forskjellige funksjoner ut fra kjønn).

Et spørsmål som ofte har vært reist i debatten, er om Bibelens tale om likeverd med nødvendighet må føre til at kvinner og menn også må ha samme adgang til embetet.

De fleste er enige om at Jesu eget eksempel, urkirkens praksis og treenighetslæren viser at det er mulig å fastholde både tanken om likeverd og om funksjonsdeling. Noen vil da konkludere med at det er riktig å opprettholde en funksjonsdeling, mens andre vil hevde at Bibelens tale om likeverd forplikter oss til å arbeide for likestilling i den grad det tjener evangeliet.

forstå hvem de er. Våre private liv, våre personlige forhold og alle våre planer om å skape et kristent fellesskap må bygge på en rett treenighetsteologi.”

6 Økumeniske aspekter

I synodens vedtak heter det blant annet at det skal redegjøres for de økumeniske aspekter vedrørende spørsmålet om ordinasjon av kvinner.

I denne sammenheng er de ulike kirkefamiliers ordinasjons- og embetsforståelse et viktig premiss. Man kan ikke uten videre sammenligne de ulike kirkesamfunns ja eller nei til ordinasjon av kvinner til prester/pastorer, fordi de har forskjellig syn på det embetet det ordineres til. I denne utredningen er det ikke rom for å gå i detalj om disse aspektene. Svært summarisk kan det sies at ordinasjon og embete veier tyngre jo eldre kirkefamiliene er. For de før-reformatoriske kirker er det snakk om sakramenter, mens de nyere kirker (fra pinsebevegelsen og seinere) i liten grad bruker disse begrepene, og har en mindre enhetlig og systematisk teologi om dette spørsmålet.

6.1 Kirkelige samarbeidsorganer i Norge

I Norge står Frikirken i et samarbeidsforhold til en rekke kirkesamfunn og organisasjoner gjennom de to nasjonale, kirkeøkumeniske organer Norges Kristne Råd (NKR) og Norges Frikirkeråd (NFR). Disse kirkene og organisasjonene tilhører ulike kirkefamilier internasjonalt, og for den enkelte kirkes standpunkt i ordinasjonsspørsmålet vises derfor til avnittet "De største internasjonale kirkefamilier". Her fremkommer også hvilke norske kirkesamfunn som er medlemmer av NKR og NFR.

Lokalt økumenisk samarbeid vil imidlertid svært ofte ikke primært avhenge av kirkesamfunns eller kirkefamiliers offisielle standpunkter, men av etablert praksis i den lokale menighet eller organisasjon.

6.2 Våre utenlandske samarbeidskirker

Mekane Yesus (Etiopia): Ordinerer kvinner til prester²⁵. Kan ha gudstjeneste- og nattverd fellesskap med kirker som ordinerer kvinner.

Kinkikirken (Japan): Ordinerer kvinner til prester. Kan ha gudstjeneste- og nattverd fellesskap med kirker som ordinerer kvinner.

Den Evangelisk Lutherske Frikirke Taiwan (Taiwan): Er i ferd med å avklare ordinasjonsspørsmålet, har imidlertid en kvinnelig eldste i en av sine menigheter.

6.3 De største internasjonale kirkefamilier²⁶

De tilsvarende norske kirkesamfunn er skrevet i *kursiv skrift*, med deres medlemskap i NKR eller NFR nevnt i parentes.

Den romersk-katolske kirke: Ordinerer ikke kvinner, kan ikke ha fullt gudstjenestefellesskap²⁷ med kirker som ordinerer kvinner eller på annen måte avviker fra kirkens ordinasjons- og embetssteologi.

Den katolske kirke (NKR).

²⁵ Det er i dette avsnittet brukt "prest" som embetsbetegnelse generelt, selv om begrepsbruken varierer i de ulike kirker og kirkefamilier. I de kirker der eldste ordineres vil disse omtales som prester.

²⁶ Det finnes i de fleste kirkefamilier (bortsett fra de før-reformatoriske) et stort antall variasjoner innen den enkelte kirkefamilie.-

²⁷ Uttrykket "fullt gudstjenestefellesskap" brukes i dette avsnittet som betegnelse for et fellesskap som omfatter felles nattverdfeiring og tilgang til prekestol. Der det bare står "gudstjenestefellesskap" betegner dette et fellesskap med ulike avgrensninger.

De ortodokse kirker: Ordinerer ikke kvinner, kan ikke ha fullt gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner eller på annen måte avviker fra kirkens ordinasjons- og embetsteologi.

Den ortodokse kirke - Hellige Nikolai Menighet (NKR), Den Serbisk-Ortodokse Menighet i Norge (NKR).

Den lutherske kirke: Varierende praksis, majoriteten ordinerer kvinner til prester, noen ordinerer ikke kvinner, men kan ha fullt gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner til prester, noen ordinerer ikke kvinner og kan heller ikke ha fullt gudstjenestefellesskap med kirker som gjør dette.

Den finlandska evangelisk-lutherska församling (NKR), Den norske kirke (NKR), Den tyske menighet (NKR), Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn (NFR – observatør), Svenska Margarethaförsamlingen (NKR).

Den anglikanske kirke: Ordinerer kvinner til prester. De fleste anglikanske kirker ordinerer ikke kvinner til biskoper. Kan ha fullt gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner.

Den anglikanske kirke i Norge (NKR).

De reformerte kirker: Varierende praksis, majoriteten ordinerer kvinner til prester, noen ordinerer ikke kvinner, men kan ha fullt gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner til prester, noen ordinerer ikke kvinner og kan heller ikke ha fullt gudstjenestefellesskap med kirker som gjør dette.

Metodister: Ordinerer kvinner til prester. Kan ha fullt gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner til prester.

Metodistkirken i Norge (NKR og NFR).

Baptister: Varierende praksis, majoriteten ordinerer kvinner til prester, noen ordinerer ikke kvinner, men kan ha gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner til prester, noen ordinerer ikke kvinner og kan heller ikke ha gudstjenestefellesskap med kirker som gjør dette.

Det Norske Baptistsamfunn (NKR og NFR).

Pentekostale kirker: Varierende praksis, majoriteten innsetter ikke kvinner, men kan ha gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner til prester, noen innsetter ikke kvinner og kan heller ikke ha gudstjenestefellesskap med kirker som gjør dette, noen innsetter kvinner. I trosmenighetene innsettes kvinner bare unntaksvis.

De Frie evangeliske forsamlinger i Norge (NFR), Kirken i Dalen (NKR), Menigheten Karisma Senter (NKR), Oslo Kristne Senter (NKR og NFR), Pinsebevegelsen (NFR).

6.4 Noen andre norske kirker²⁸

Det Norske Misjonsforbund (NKR og NFR): Frihet til den enkelte menighet, åpenhet for at noen ordinerer (innsetter) kvinner til prester. Kan ha fullt gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner til prester.

Frelsesarmeen (NKR og NFR): Har ikke ordinasjon. Kan ha gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner til prester.

Guds Menighet, Vegårshei (NFR): Innsetter ikke kvinner til prestetjeneste. Kan ha gudstjenestefellesskap med kirker som ordinerer kvinner til prester.

²⁸ Her beskrives kort de kirker som er medlemmer i norske kirkeøkumeniske organisasjoner uten å kunne plasseres under avsnittet om de største internasjonale kirkefamiliene.

Syvendedags Adventistsamfunnet (NFR): Ordinerer til ulike typer tjeneste, også kvinner. Enkelte kategorier er imidlertid ikke åpne for kvinner. Nattverden er for alt Guds folk.

Venneses samfunn (kvekerne) (NFR): Har ikke embete eller sakramenter.

6.5 De lutherske organisasjonene

Disse er delt i sin praksis, og også i sitt embetssyn. Generelt kan det sies at de mest "kirkelige" organisasjonene (NMS, NKUF med flere) ligger tettest opp til praksis i Den norske kirke, mens de mest lavkirkelige (NLM, Indremisjonsforbundet med flere) er de mest kritiske til samarbeid med ordinerte kvinner. Normisjon, Studentlaget, Søndagsskoleforbundet med flere ligger i en mellomposisjon.

6.6 Relevante vedtak i Frikirken

Frikirken fastholdt på Synoden 1987 å ikke åpne for ordinasjon av kvinner. I den sammenheng ble det også vedtatt følgende: "Ordinerte kvinner engasjeres ikke til å forkynne eller undervise i vår kirke." (Synoden 1987, sak 16, punkt c).

På bakgrunn av forslag fra Søndeled menighet ble det på neste synode fattet et nytt vedtak: "Bruk av ordinerte kvinner til forkynnelse eller undervisning i vår kirke rokker ikke ved Synodens vedtak i sak 16/87 om å ikke ordinere kvinner. Til alle oppgaver som ikke betinger ordinasjon, kan både kvinner og menn benyttes på lik linje enten de er ordinert eller ikke." (Synoden 1989, sak 22).

I forbindelse med at Kinkikirken åpnet for ordinasjon av kvinner, vedtok så Synoden i 1993 følgende: "Synoden er blitt orientert om at kirkestyret i Kinkikirken har besluttet å åpne for ordinasjon av kvinnelige prester. Synoden ser de problemer som er oppstått, men finner ikke å kunne behandle saken nå. Synoden ber synodestyret utrede spørsmålene omkring samarbeid med kirker/organisasjoner som ordinerer kvinner til prestatjeneste og dermed bryter med Frikirkens syn." (Synoden 1993, sak 1.26.4).

Dette medførte en utredning som ble lagt fram for Synoden 1995. Saken i hele sin bredde ble utsatt, men problematikken omkring samarbeid og ordinasjon av kvinner ble behandlet som egen sak med følgende vedtak: "Den Evangelisk Lutherske Frikirke mener at det er mulig å samarbeide med kirker/organisasjoner som ordinerer/ansetter kvinnelige prester." (Synoden 1995, sak 8).

6.7 Oppsummering

En eventuell endring i Frikirkens praksis vedrørende ordinasjon av kvinner, vil få begrensede konsekvenser for vårt økumeniske samarbeid med andre kirkesamfunn og menigheter. I forhold til de mest aktuelle norske samarbeidskirker og –organisasjoner, samt til våre samarbeidskirker i utlandet, vil en endret praksis være uten konsekvenser eller oppfattes som positivt. I forhold til det lavkirkelige, konservative norske organisasjonsmiljøet vil en endret praksis kunne være en belastning. Det samme vil være tilfellet i lokale samarbeidsforhold med for eksempel Det Evangelisk-Lutherske Kirkesamfunn, og med lokale selvstendige menigheter som ikke er knyttet opp til en nasjonal kirkestruktur. Det vil imidlertid svært sjeldent være spørsmålet om ordinasjon av kvinner til prester som alene vil være avgjørende for økumenisk samarbeid, enten dette er lokalt eller kirke-til-kirke-samarbeid. Andre dogmatiske og etiske problemstillinger vil ofte være vel så viktige premisser for hvordan det økumeniske samarbeidet fungerer.

7 Forslag til "kjøreregler" ved eventuell åpning for ordinasjon av kvinner

Dersom det åpnes for å ordinere kvinner til tjeneste i Frikirken, vil både kirkesamfunnet, presbyteriene, de enkelte menighetene og eldsterådene bli stilt overfor nye og til dels ukjente utfordringer. Det vil ikke være mulig å forutse og forberede seg på alle de ulike situasjoner og problemstillinger som vil kunne oppstå. Nedenstående "kjøreregler" er å forstå som forslag til hvordan kirkesamfunnet, presbyteriene og menighetene bør forholde seg til situasjoner som vi med stor grad av sikkerhet kan fastslå vil være aktuelle problemstillinger, men er ikke en uttømmende liste over mulige problemstillinger.

Komiteen vil også påpeke at vi lett kan tenke oss situasjoner og problemstillinger som med stor sannsynlighet vil oppstå, men som vi ikke har funnet gode løsninger på. Et eksempel kan være en situasjon hvor en menighet ønsker å kalle en kvinne som eldste eller pastor, men hvor eldsterådet gjennom sin innstillingsrett kun innstiller menn til slik tjeneste. - Det vil alltid kunne oppstå problemer når et eldsteråd er på kollisjonskurs med et flertall i menigheten. Sånn sett er ikke dette noe nytt. Det nye er at vi eventuelt får et nytt område hvor det kan oppstå uenighet mellom eldsteråd og menighet.

Utgangspunkt

1. Utgangspunktet for "kjøreregler" i Den Evangelisk Lutherske Frikirke er kirkens forfatning, som gjør menighetsmøtet til menighetens øverste beslutningsorgan, med endelig myndighet i alle vesentlige saker som i følge forfatningen skal avgjøres på menighetsplan (jfr. Forfatningens §9).

Kall av pastor

2. Alle kall av pastorer som et eldsteråd ønsker å fremme for menigheten, skal først godkjennes av vedkommende presbyteriestyre (jfr. Forfatningens §6). Et presbyteriestyre kan ikke nekte en menighet å kalle en person ut fra kjønnsmessige kriterier.
3. Et presbyteriestyre har ikke anledning til å påtvinge menigheten en hyrde som menigheten ikke selv ønsker.

Ordinasjon og innsettelse

4. En tilsynsmann kan ikke pålegges å ordinere og innsette en kvinne som pastor. Dersom menighetens tilsynsmann reserverer seg mot ordinasjon og innsettelse, foretas dette av en annen tilsynsmann, eventuelt av tilsynsmann fra et annet presbyterium.
5. Den som skal ordineres/innsettes, kan reservere seg mot å bli ordinert/innsatt av kvinnelig tilsynsmann.
6. En pastor/eldste som er mot ordinasjon av kvinner, kan ikke pålegges å delta under ordinasjon av kvinnelig eldste i egen menighet.

Samarbeid

7. Innad i en lokalmenighet kan en pastor/eldste ikke reservere seg mot samarbeid med andre eldste.
8. Når det er tale om samarbeid på tvers av menigheter, kan pastorer/eldste reservere seg mot samarbeid der kvinner fungerer som eldste og pastor.

Tilsyn

9. Menighetene er forpliktet til å motta menighetens tilsynsmann på tilsynsbesøk, men i tilfelle ulikt syn på kvinners hyrdetjeneste skaper vanskeligheter, har begge parter rett til ikke å feire gudstjeneste sammen.
10. En tilsynsmann vil ikke kunne reservere seg mot tilsyn med menigheter der det er kvinnelig pastor/eldste.

Generelt

11. Ved tvilstilfelle kan menighet og berørte parter bringe saken inn for presbyteriestyret.
12. Det er viktig at det vises fleksibilitet og varhet i dette spørsmålet, der det tas hensyn til menneskers samvittighet.

8 Skriftsteder

1 Johannesbrev		Apostlenes gjerninger	
Kap 4	8	Kap 14	12
1 Korinterbrev		Kap 20	12
Kap 11	15; 16; 19; 23; 24	Kap 6	12
Kap 12	11; 12	Efeserbrevet	
Kap 14	5; 6; 15; 18; 19; 21; 22	Kap 4	11; 12
Kap 15	8	Kap 5	15; 23; 24
Kap 8	8	Galaterbrevet	
Kap 9	15; 16	Kap 10	16
1 Peter		Kap 3	23; 25
Kap 2	15	Johannes	
Kap 3	15; 23	Kap 5	8
Kap 5	12	Kolosserbrevet	
1 Tessalonikerbrev		Kap 3	15; 16; 18; 23; 24; 25
Kap 2	16	Kap 4	15
Kap 4	15	Lukas	
Kap 5	12	Kap 10	8
1 Timoteus		Markus	
Kap 1	21	Kap 10	13
Kap 2 ... 6; 11; 13; 15; 18; 19; 20; 22; 23; 24		Romerbrevet	
Kap 3	12; 25	Kap 10	12
Kap 4	21	Kap 12	11
Kap 5	12; 15	Kap 12	11
2 Korinterbrev		Kap 2	16
Kap 3	13	Titus	
Kap 6	15	Kap 1	11; 12
		Kap 2	15; 16; 20